

Aselakiesitys: Osa 1/4

Suomi kohti poliisivaltiota?

Tutkija, ja perustuslakivaliokunnan oikeudellinen neuvonantaja Pertti Eilavaaran tekemä salainen selvitys hallituksen aselakiesityksestä vuoti julkisuuteen 28.4.10. Eilavaaran asiakirja paljastaa aselakiesityksessä olevan vakavia puutteita kansalaisen perusoikeuksien suhteen, eivätkä välttämättä edes kansanedustajat ole tietoisia esityksen sisällöstä. Kyseessä on aselupakäytäntöjä vakavammat huolet.

Asiantuntija Eilavaara mainitsee asiakirjassaan mm. kuinka lakiesityksessä on perusoikeuksia koskevia ”näkyttömiä oletuksia”. Eräs näistä on oletus, että lähtökohtaisesti jokainen aseomistaja varastaisi ja väärinkäyttäisi välineitään, sekä että välineet päätyisivät pää-

sääntöisesti rikollisille. Ottaen huomioon maailmanlaajuisesti ja historiallisesti Suomen erittäin tunnetun, merkittävän ja laajan ammunnanharrastuskulttuurin, hämästyttää tämä tutkijaakin, miten moinen voi olla järkevästi perusteltu? Hallituksen esityksessä on voimakkaa-

na läsnä selkeä epäluottamus ammunnan harrastajia, kansalaisia ja aseita kohtaan.

Psykologille

Lakiesityksen mukaan aselupaa hakevat alistettaisiin käymään psykologilla, jotta voitaisiin tehdä ennakoitua siitä

käyttäisikö hakija harrastusvälineitään väärin vai ei.

Eilavaara: - ”Nyt kun on syyllistetty lainkuuliaiset aseiden harrastajat, nyt voitaisiin toisaalta seuraavaksi syyllistää myös lääkärit, jotka ovat hoitaneet sellaisia ihmisiä jotka voivat käyttää aseita väärin”.

Ilmiselviä virkavirheitä tekevästä poliisiviranomaisista puhumattakaan (esim. Kauhajoen tapaus). Mm. oikeusministeri Tuija Brax (vihr.), sekä sisäasiainministeri Anne Holmlund (kok.) ovat viimeinkin myöntäneet, että vaikka kaikki aseet kielletäisiin, aseita on silti aina markkinoilla.

Eilavaara: - ”Ikivanha kiinalainen rikosoikeudellinen viisaus kuuluu ensin kysyen: ketkä tekevät rikokset, ja rikolliset? Vastaus viisaudessa kuuluu: ne tekevät ihmiset, joka päättävät rikoksen tunnusmerkit. Sääntelemällä siis aivan kaikkea, ihmisistä saadaan varmasti rikollisia. Nyt halutaan tehdä kaikenlainen perusteltu, ja järjeväkin käyttö mahdollisimman vaikeaksi, vaikka yleisesti on tiedossa ettei tämä rikoksia estä. Lisääntyvien kieltojen myötä laittomien aseiden määrä tulee vain kasvamaan”. Tutkijan ajatuksilla on tilastofaktat puolellaan.

Ihmisoikeus ja yksilönvapaus uhanalaisina nyt

Tähän asti varpaillaan ovat olleet lähinnä käsiaseamunnon harrastajat, mutta ensimmäisen vaiheen jälkeen varasan alle ovat joutumassa aivan jokaisen asetyypin omistajat. Vallalla oleva tilanne on kaikessa negatiivisuudessaan pitkistä aikaa

yhdistänyt aiemmin kupunkuntaisen harrastajaväen. Mutta kansalaisilta pimenossa laaditun lakiesityksen olisi syytä huolestuttaa myös kaikkia muitakin ihmisiä, kuin vain aseharrastajia. Mitä tarkemmin tutkija Eilavaaran asiakirjan sisältöön perehtyy, sen selkeämmin lakiesityksen sisällöstä, ja logiikasta alkaa ko-

konaisuutena paljastumaan paljon vakavammat ja laajemmat agendat, jotka saattavat olla uhka aivan jokaisen yksityisyydelle ja ihmisoikeuksille. Mahtaisiko koko tämä asehysteria propagandalla ratsastaminen perusoikeuksia talloen olla vain järkevästä kansalaiskeskustelua hämäävä poliittinen työkalu paljon suuremmalle lakimuu-

tosohjelmalle? Ehkei aselakiesitystä pidäkään ymmärtää vain aseita rajoittavana pyrkimyksenä, vaan ylipäätään yksilön vapautta ja yksityisyyden suojaa rajoittavana pyrkimyksenä. Tämä olisi ainakin linjassaan vallalla olevan kansainvälisen turvallisuuspoliittisen trendin kanssa. Sisäisen turvallisuuden nimissä yksityisyyden suojaa, ja kansalaisten perusihmisoikeuksia on viime vuosina murennettu perustuslain vastaisesti voimalla varsinkin Yhdysvalloissa, mutta huolestuttava suunta on myös Euroopassa. Suomi on selvästi mukana vastaavasuuntaisessa vallan uusjaossa. USA:ssa on jo muutaman vuoden ollut monenlaisia uusia kyseenalaisia poliisilakeja

voimassa, kuten Patriot Act ja Homeland Security. Ne ovat antaneet viranomaisille lähes rajattomat oikeudet kansalaisten valvontaan ja voiman käyttöön. Lähes asia kuin asia, rinnastetaan terrorismin piiriin. Sisäasiain-

ministeri Anne Holmlund allekirjoitti maaliskuussa 2010 yhteistyösopimuksen USA:n viranomaisien kanssa, jonka myötä Suomi on velvoitettu luovuttamaan kansalaistensa henkilötietoja (mm. DNA ja sormenjälkirekisteri) pyydettyä USA:n keskuspoliisi FBI:lle. Tämänkään oikeudellisuudesta, perusteista, tai kansallisesta hyödyistä Suomelle ei käyty julkista keskustelua. Kerran luovutettaessa tieto on aina kauppatavaraa, siinä missä materiakin. Viimeistään kun NATO -keskustelu taas alkaa, olisikin äärettömän tärkeä keskustella julkisesti siitä, mitä mahdollinen jäsenyys tarkoittaisi ihmis- ja perusoikeuksillemme Suomessa.

Eilavaara: - ”Kyllä tässä on kyse samalla paljon laajemmasta asiasta kuin nyt pöydällä olevasta lakiesityksestä.

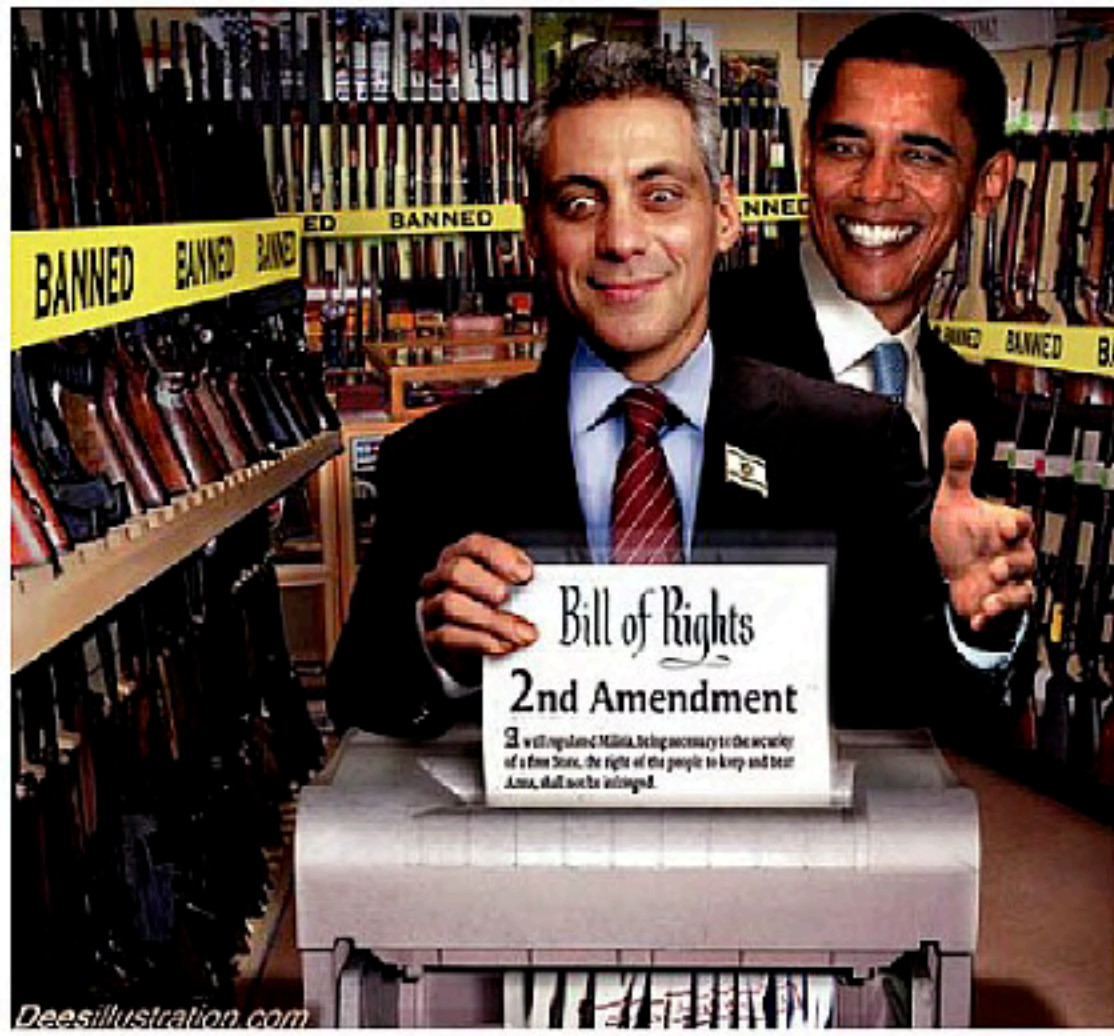
Kuinka määrittää normaali?

Kuinka määrittää normaali?

Hallituksen aselakiesityksen yksi kiistelty muutoskohta on lupahakijan velvoite lääkärissä tehtävään soveltuvuustestiin aselupaa anottaessa. Lääkärit eivät ole olleet mielisään moisen vastuun syyntämisestä heidän harteilleen. Jokainen varmasti voi ymmärtää, ettei sellaista ammattilaista olekaan, joka ky-

”Hallitus joka on riittävän suuri tyydyttämään kaikki tarpeesi, on riittävän vahva ottamaan pois kaiken mitä sinulla on.” -- Thomas Jefferson

kenisi yhden käynnin perusteella kantamaan vastuun siitä, onko henkilö henkisesti sovelias hallussapitolupaan. Jos jokin kohta lakiesityksessä on hyvin sekava, on nimenomaan siihen kirjatut soveltuvuudesta lääkäriillä. Mikäli laki menisi läpi, missä vaiheessa lääkäri olisi velvoitettu rikkomaan vaitiolovelvollisuutensa, ja jakamaan tietonsa potilaastaan viranomaisille? Olisiko potilaalla oikeus tietää miten hänen tietojaan käsitellään? Miten tämä yksityisyyden suojan murtaminen vaikuttaisi potilas-lääkäri suhteeseen? Kuinka moni alkaisi karttamaan lääkäriä, tai salaamaan todellista terveyden tilaansa lääkäriltä? Kuka terveyden hallinnon puolelta loppuen lopuksi antaisi luvan? Pidettäisiinkö asia puhtaasti lääketieteellisenä kysymyksenä? Miten luvanhaltijan terveyden tilaa sitten seurattaisiin luvansaannin jälkeen? Ja mitä muuta arviota luvansaantiin edellytettäisiin? Työnantajan lausunto? Elämäntilanne, tai henkilökohtaiset trage-

diat voivat muokata jokaisen terveyden tilaa hyvin lyhyelläkin aikavälillä.

Eilavaara: - "Tiedän, että on lukematon määrä rajatapauksia. Riittääkö siihen yksi peruste, jolla on kelvoton, vai mistä syntyy se henkilökohtainen ominaisuus puolesta tai vastaan? Kun tällaisia lähdetään säätelemään, niin eihän se onnistu".

Tietävätkö kansanedustajat mistä äänestävät?

Olemainen seikka lääkärisä tehtävässä soveltuvuustestissä olisi, että se tapahtuisi nimenomaan ja vain luvan hankintaa, aseiden käyttöä ja hallintaa varten. Kansanedustajat pätkäilevät varmasti ihmeissään myös näitä kysymyksiä, koska koko soveltuvuustestiasia ei ole laissa yksityiskohtaisesti esitelty ollenkaan. Testien järjestämistapa, ja tarkoitus todetaan vasta asetustuonnoksessa, jota kansanedustajien eivätkö edes nähneet. Eilavaara: - "Olen nähnyt

tämän valmistelussa olevan asetustuonnoksen, jossa monia lakiin kuuluvia on asioita käsitelty. Miksi sitä ei eduskunnalle annettu tiedoksi? On ollut yleinen lainsäädäntökäytäntö, että hallitus antaa asetustuonnoksen eduskunnalle lakiesityksen liitteeksi, jotta kansanedustajat tietäisivät mitä on tarkoitus asetukseen säätää. Sinänsä voidaan kritisoida sitäkin lähtökohtaa, että jos eduskunnalle tuodaan yksi esitys, ja lisää perustavaa laatua olevia muutoksia on tulossa myöhemmin, niin miksi niistä ei ole riittävästi annettu jo tiedoksi, että voitaisiin päättää asiasta myös kokonaisuutena?".

Jokainen poliitikkaa seurannut saattaa arvata miksi. Tällöin mahdollisesti jo valmiiksi kyseenalaisia esityksiä ei saisi varmasti läpi. Kyse on ilmeisesti puoluejohtojen valitsemasta vallankäytön strategiasta, ja luottamuksesta siihen, että kansan poliittinen muisti on lyhyt. Amerikassa kulloinkin istuva hallitus on usein vienyt kyseenalaiset lakiesityksensä läpi siten, että hyvin mittava, sekä vaikealuokainen esitys selvityksineen annetaan kansanedustajien tarkasteltavaksi vain paria päivää ennen takarajaa äänestykseen, tai mielellään päivää ennen lomaa, tai juhlapäyhää. Yhdysvaltain edustajainhuoneissa useimmiten ei tästä syystä tiedetä mistä äänestetään. Tiedetäänkö meillä?

Mikä on aktiivisuuden riittävä näyttö?

Aktiivisen harrastuksen voi usein tilapäisesti estää muu-

tokset fyysisessä terveyden tilassa, liika työmäärä, jolloin harrastukselle ei löydy aikaa, tai sitten näin pätkätyöaikana tilapäinen työttömyys, jolloin ei olisi varaa. Olisiko harrastaja näin ollen lain silmissä kelvoton perusoikeudelle hänestä riippumattomista syistä? Entä kuinka monta laukausta harrastajan tulisi laukaista esim. vuodessa jotta olisi oikeutettu hallussapitolupaan, vai olisiko radalla vietetty aika jotenkin määritelty? Puhetta on ollut mm. henkilökohtaisen ampu-

mapäiväkirjan pidosta. Eilavaara: - "Luvan saa kun olet aktiivinen harrastaja, ja jotta saisi jatkoluvan pitäisi aktiivisesti harrastaa. Tämä on vain keino vaikuttaa lupien määrään. On tehty sääntö, jonka todentaminen, ja rajojen veto on vaikeaa. Lainsäädäntöön on kirjoitettu niin, että tuomioistuimien viimekädessä yksittäistapauksessa ratkaisee, onko harrastaminen ollut aktiivista vai ei. Meillä on Suomessa myös useita tuhansia ampumaratoja. Virallisia ja epävirallisia. Useimmat toimivat edelleen vain poliisimiehen suullisella luvalla. Niistä ei ole mitään hallintopäätöksiä olemassa".

Se yhtenäistämistä ja selkeyttämistä myös harrastamisen ja ratojen suhteen.

Poliisivaltiossa olet ensisijaisesti epäilty, kunnes toisin todistetaan

Perustuslakivaliokunta, jolla käytännössä on maassamme lähes monopoliasema perusoikeuksien määrittelyssä, on edellyttänyt hallitukselle antamassaan lausunnossa, että

kotisäilytykseen liittyviä käytäntöjä olisi kiristettävä. Tähän liittyvä kiistanalaisin, ja selkeästi perustuslain vastainen kohta on ollut ns. kotitarkastusoikeus. Lausunnon mukaan aseiden hallinnan ja säilyttämisen kotitarkastaminen tulee kysymykseen vain, jos luvan haltija ei kykene esittämään muutoin luotettavaa selvitystä. Hallituksen esityksessä olevan kotitarkastusoikeuden ongelmana vain on, että viranomaisten kotitarkastusoikeutta ei ole rajattu mitenkään.

Eilavaara: - "Hallituksen esityksessä esitetään käsittämättömän tulkinta, että kyse ei olisi kotietsinnästä vaan tarkastuksesta. Nämä tarkastajat ovat kuitenkin poliiseja, ja heillä on kaikki poliisin oikeudet. Kun kotiin on päästy aselain nojalla, heillä on viranomaisten tiedustelu-oikeudet ja selvittämisoikeudet, joita he voivat kohdentaa jo muissa laeissa olevien toimivaltuuksien perusteella, ja suorittaa näin ollen tarkastustaan pelkkää asetarkastusta laajempaan. Olemassa olevassa laissa ja uudessa lakiesityksessä oleva kotitarkastuksen sääntely on liian väljä. Kun tarkistetaan aseiden säilytystä kotona, se on luonteeltaan ainoastaan hallinnollista tarkastusta, mutta tätä ei ole täsmällisesti määritelty, niin kuin meidän perusoikeusajattelun ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisesti tulisi asettaa. Suomi onkin hiljattain saanut kotitarkastuksen osalta langettavan tuomion Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimelta kotirauhan rikkomisesta.

Eilavaara: - "Esitetty säännös edustaa poliisivaltiota ja puuttuu vastoin perusoikeussäännöstä sen ytimeen".

Pelottava skenaario perusoikeuksien loukkaamisesta

Väljä laki nostaa liudan häiritseviä, mutta perusteltuja kysymyksiä. Kun kotitarkastus tehtäisiin vain yhden kiinteistössä asuvan ihmisen vuoksi, saattaisivatko myös muut kiinteistössä asuvat henkilöt menettää yksityisyyden suojansa, sekä kotirauhaoikeutensa, vaikkei heillä olisi mitään tekemistä asian kanssa? Kuinka säännöllistä tämä kotitarkastus olisi, ja kuinka kattava? Olisiko kotiin päästyään viranomai-

sella oikeus epäilyyn nojaten tehdä yhtä kattava kotietsintä kuin esim. huumeiden hallussapitoepäilyn ollessa kyseessä? Tämä tarkoittaisi kaikkien pintojen avaamista, asunnon sisällön yksityiskohtaista valokuvaamista/videokuvaamista, sekä jokaisen kiinteistössä asuvan ruumiin tarkastusta. Tutkimus voitaisiin tarvittaessa laajentaa kiinteistössä vierailevien omiin koteihin. Ja mitä muuta kotitarkastuksessa voitaisiin tarkistaa? Tietokoneen sisältö? Tv-lupa? Paloturvallisuus? Kiinteistössä asuvat henkilöt ja eläimet? Muu omaisuuskarttoitus? Koska mitään edellä mainituista seikoista ei ole merkittynä lakiesitykseen, mistä tiedämme, onko lakiesityksen seuraavissa vaiheissa mahdollisesti pykälä myös verkossa tapahtuvan henkilökohtaisen viestinnän tarkistamisoikeuteen, kun käsittely tapahtuu jopa eduskunnalta piilossa? Enää poliisi ei tarvitsisi kotietsintään selkeää näyttöä rikosepäilystä, ja sitä kautta oikeuden lupaa, jos sitä on käytännössä tarvinnut tähän asti.

Eilavaara: - "Luonnollisesti kun näitä eri laeilla säädettyjä väljiä valtuuksia aletaan yhdistämään, niin se mahdollistaa juuri tällaisen pelottavan ajattelun. Oli sitten enemmän tai vähemmän pätevä syy, on mahdollista että viranomainen yhdistäisi valtuuksiaan. Ja on selvää, että kun se tilanne tulee, näitä valtuuksia käytetään. Lainsäätäjän on ratkaistava nämä asiat. Ei yhteiskunnassa lakien lopullisen sisällön määrittämistä voida yksin antaa tuomioistuimelle. Se johtaa mahdollisuuteen".

Poliisin käyttämien valtuuksien käytännöstä jo nykypäivän Suomessa voi kukin käydä vilkaisemassa videoreportteja Suomen NRA:n internet-sivulta. Niissä käsitellään mm. asekauppa Teräsekeskuksen omistajien kokemaa erittäin kyseenalaista ahdistelua poliisin taholta. Viesti on hyvin huolestuttava.

Toimittaja haluaa poikkeuksellisesti pysyä nimettömänä.

Kuvat: Istockphoto ja Deesillustration

Tutkija Pertti Eilavaaran lausunto osoitteessa:
<http://nra.fi/media/lausunto.html>
 Suomen NRA:n haastatteluvideot osoitteessa:
<http://nra.fi/media/index.html>

